

Vochtige duinvalleien (H2190)

Verkorte naam: Vochtige duinvalleien

1. Status

Habitatrichtlijn Bijlage I (inwerkingtreding 1994)

2. Kenschets

Beschrijving: Het habitatype omvat vochtige laagten in duinen (valleien) met een breed scala aan begroeiingen. Het gaat hierbij in het algemeen om relatief jonge ontwikkelingsstadia. Zulke stadia treden vroeg op in de elkaar opvolgende reeks van begroeiingen, successie genoemd, die zich ontwikkelen op kale grond of in vegetatieloos open water. Jonge stadia zijn in valleien waterplantenbegroeiing, lage oever- en moerasvegetatie, en hoger opgaande vegetatie van moerasplanten (helofyten zoals riet).

Vochtige duinvalleien kunnen – vooral onder kalkrijke omstandigheden – zeer rijk aan soorten zijn, zowel aan vaatplanten als aan mossen en korstmossen.

Begroeiingen van oudere successiestadia in duinvalleien behoren tot andere habitattypen. Dat zijn bijvoorbeeld natte duinheide (type H2140), duinstruweel (type H2160 of H2170), duinbos (type H2180) en vochtig, heischraal grasland (type H6230). Of helofytenbegroeiingen die worden gedomineerd door galigaan, die vormen eveneens een eigen habitatype (H7210). De diverse begroeiingen binnen dit habitatype behoren tot maar liefst veertien plantensociologische verbonden. Hier worden op basis van ecologische verschillen binnen het habitatype vier subtypen onderscheiden:

Subtypen:

- Subtype A. Vochtige duinvalleien (*open water*) : Natte duinvalleien met begroeiingen van (periodiek) open water (verbonden *Charion fragilis*, *Charion vulgaris*, *Charion canescentis*, *Zannichellion pedicellatae*, *Ranunculion peltati*, *Sparganio-Glycerion*, *Potamion graminei* en *Hydrocotylo-Baldellion*);
- Subtype B. Vochtige duinvalleien (*kalkrijk*) : Vochtige, kalkrijke duinvalleien met kleine zeggenvegetatie (verbond *Caricion davallianae*);
- Subtype C. Vochtige duinvalleien (*ontkalkt*) : Vochtige, ontkalkte duinvalleien met kleine zeggenvegetatie (verbond *Caricion nigrae*);
- Subtype D. Vochtige duinvalleien (*hoge moerasplanten*) : Natte duinvalleien met helofytenvegetatie (verbonden *Phragmition australis*, *Cicution virosae* en *Caricion gracilis*).

Begroeiingen van het *Nanocyperion flavescens* (in subtype C), *Lolio-Potentillion* (diverse subtypen) en (zoete vormen van het) *Saginion maritimae* (in subtype B) worden meegerekend waar ze in samenhang met bovenstaande subtypen voorkomen.

Vegetatietypen: Representativiteit: (# = kan in meerdere subtypen voorkomen)

Goed: Begroeiingen van de associaties *Charetum hispidae* (4Ba2), *Charetum asperae* (4Ba3), *Charetum vulgaris* (4Bb1), *Tolypelletum proliferae* (4Bb3), *Charetum canescentis* (4Ca1), *Ceratophylletum submersi* (5Aa1), *Ranunculetum baudotii* (5Aa2), *Callitricho-Myriophylletum alterniflori* (5Ca3) of *Eleocharito palustris-Hippuridetum* (8Aa1), *Echinodoro-Potametum graminei* (6Ab1), *Pilularietum globuliferae* (6Ac1), *Scirpetum fluitantis* (6Ac2), *Samolo-Littorelletum* (6Ac4), *Cicendietum filiformis* (28Aa1)#, *Eleocharito acicularis-Limoselletum* (29Aa4) (subtype A), *Parnassio-Juncetum atricapilli* (9Ba3), *Junco baltici-Schoenetum nigricantis* (9Ba4), *Centaurio-Saginetum samoletosum* (27Aa2b), *Centaurio-Saginetum epilobietosum* (27Aa2c) (subtype B), *Eleocharitetum multicaulis* (6Ac3), *Caricetum trinervi-nigrae* (9Aa1), *Eriophoro-Caricetum lasiocarpae* (10Ab1), *Cicendietum filiformis* (28Aa1)# (subtype C), *Cicuto-Caricetum pseudocyperii* (8Ba2), *Scirpetum tabernaemontani* (8Bb2), *Alismato-Scirpetum maritimi* (8Bb3), *Typho-Phragmitetum* (8Bb4), *Caricetum ripariae* (8Bc1), *Caricetum gracilis* (8Bc2) of *Caricetum paniculatae* (8Bd2) (subtype D).

Matig: Rompgemeenschappen zoals RG *Chara globularis*-[*Charetea fragilis*] (4RG1), RG *Myriophyllum spicatum*-[*Potametea*] (5RG1), RG *Potamogeton pectinatus*-*Zannichellia palustris* subsp. *pedicellata*-[*Zannichellietalia pedicellatae*] (5RG3) (subtype A), RG *Littorella uniflora*-[*Littorelletea*] (6RG1) (subtype A), RG *Ophioglossum vulgatum*-*Calamagrostis epigejos*-[*Parvocaricetea*] (9RG1) (subtype B), RG *Carex nigra*-*Agrostis canina*-[*Caricion nigrae*] (9RG2), RG *Calamagrostis canescens*-[*Caricion nigrae*] (9RG3), RG *Myrica gale*-[*Caricion nigrae*] (9RG4), *Carex rostrata*-[*Scheuchzerietea*], (subtype C) en RG *Juncus subnodulosus*-[*Phragmitetalia*] (8RG7), RG *Typha latifolia*-[*Phragmitetea*] (8RG3), RG *Equisetum fluviatile*-[*Phragmitetea*] (8RG6), RG *Carex acutiformis*-[*Phragmitetalia*] (8RG8) (subtype D),

Code habitat (sub)type	Code	Vegetatietypen	Repre- tativiteit	Voor- waarde
2190A	04Ba02	<i>Charetum hispidae</i>	goed	
2190A	04Ba03	<i>Charetum asperae</i>	goed	
2190A	04BB01	<i>Charetum vulgare</i>	goed	
2190A	04BB03	<i>Tolypelletum proliferae</i>	goed	
2190A	04CA01	<i>Caretum canecentis</i>	goed	
2190A	04CA01	<i>Caretum canecentis</i>	goed	
2190A	04RG01	<i>Chara globularis</i> -[<i>Charetea fragilis</i>]	matig	
2190A	05AA01	<i>Ceratophylletum submersi</i>	goed	
2190A	05AA02	<i>Ranunculetum baudotii</i>	goed	
2190A	05CA03	<i>Callitricho-Myriophylletum alterniflori</i>	goed	
2190A	05RG01	RG <i>Myriophyllum spicatum</i> -[<i>Potametea</i>]	matig	
2190A	05RG03	RG <i>Potamogeton pect.</i> en <i>Zannich. pal. ssp. ped.</i> -[<i>Zannichellietalia pedic.</i>]	matig	
2190A	06Ab01	<i>Echinodoro-Potametum graminei</i>	goed	
2190A	06Ac01	<i>Pilularietum globuliferae</i>	goed	
2190A	06Ac02	<i>Scirpetum fluitantis</i>	goed	
2190A	06Ac03	<i>Eleocharitetum multicaulis</i>	goed	
2190A	06Ac04	<i>Samolo-Littorelletum</i>	goed	
2190A	06RG01	<i>Littorella uniflora</i> -[<i>Littorelletea</i>]	goed	
2190A	08AA01	<i>Eleocharito palustris-Hippuridetum</i>	goed	
2190A	28Aa01a	<i>Cicendietum filiformis centunculetosum</i>	goed	2
2190A	28Aa01b	<i>Cicendietum filiformis juncetosum</i>	goed	2
2190A	29Aa04	<i>Eleocharito acicularis-Limoselletum</i>	goed	
2190B	09BA03	<i>Parnassio-Juncetum atricapilli</i>	goed	
2190B	09BA04	<i>Junco baltici-Schoenetum nigricantis</i>	goed	
2190B	09BA04A	<i>Junco baltici-Schoenetum typicum</i>	goed	
2190B	09RG01	RG <i>Ophioglossum vulgatum</i> - <i>Calamagrostis epigejos</i> -[<i>Parvocaricetea</i>]	matig	3
2190B	12BA03A	<i>Trifolio fragiferi-Agrostietum lolietosum</i>	goed	
2190B	27Aa02b	<i>Centaurio-Saginetum samoletosum</i>	goed	
2190B	27Aa02c	<i>Centaurio-Saginetum epilobietosum</i>	goed	
2190B	28Aa01a	<i>Cicendietum filiformis centunculetosum</i>	goed	2
2190B	28Aa01b	<i>Cicendietum filiformis juncetosum</i>	goed	2
2190C	08RG06	RG <i>Equisetum fluviatile</i> -[<i>Phragmitetalia</i>]	goed	

Code habitat (sub)type	Code	Vegetatietypen	Repre- tativiteit	Voor- waarde
2190C	08RG07	<i>RG Juncus subnodulosus- [Phragmitetalia]</i>	goed	
2190C	09Aa01	<i>Caricetum trinervi-nigrae</i>	goed	
2190C	09RG03	<i>RG Calamagrostis canescens- [Caricion nigrae]</i>	matig	
2190C	09RG04	<i>RG Myrica gale-[Caricion nigrae]</i>	matig	2
2190D	08AA01	<i>Eleocharito palustris-Hippuridetum</i>		
2190D	08BA02A	<i>Cicuto-Caricetum typicum</i>	goed	
2190D	08BA02B	<i>Cicuto-Caricetum menyanthetosum</i>	goed	
2190D	08BB02	<i>Scirpetum tabernaemontani</i>	goed	
2190D	08BB03B	<i>Alismato-Scirpetum calthetosum</i>	goed	
2190D	08BB03C	<i>Alismato-Scirpetum rumicetosum</i>	goed	
2190D	08BB03D	<i>Alismato-Scirpetum inops</i>	goed	
2190D	08BB04A	<i>Typho-Phragmitetum typhetosum angustifoliae</i>	goed	
2190D	08BB04B	<i>Typho-Phragmitetum calthetosum</i>	goed	
2190D	08BB04C	<i>Typho-Phragmitetum typicum</i>	goed	
2190D	08BC01	<i>Caricetum ripariae</i>	goed	
2190D	08BC02	<i>Caricetum gracilis</i>	goed	
2190D	08BD02	<i>Caricetum paniculatae</i>	matig	
2190D	08BD03	<i>Caricetum elatae</i>	goed	
2190D	08RG02	<i>RG Rorippa amphibia- [Phragmitetea]</i>	matig	
2190D	08RG03	<i>RG Typha latifolia-[Phragmitetea]</i>	matig	
2190D	08RG04	<i>RG Acorus calamus-[Phragmitetea]</i>	matig	
2190D	08RG06	<i>RG Equisetum fluviatile- [Phragmitetalia]</i>	goed	
2190D	08RG07	<i>RG Juncus subnodulosus- [Phragmitetalia]</i>	goed	
2190D	08RG08	<i>RG Carex acutiformis- [Phragmitetalia]</i>	matig	

Relatief belang in Europa: zeer groot (subtype A, B en C), aanzienlijk (subtype D).

Het habitatype is in onze kustduinen zeer gevarieerd. Het is wijd verspreid en over een grote oppervlakte ontwikkeld. Dit betekent dat ons land een zeer grote verantwoordelijkheid heeft voor het behoud van dit habitatype.

3. Kwaliteit

Kenmerken van een goede structuur en functie:

- Opslag van struiken en bomen is beperkt, < 10%;
- Bedekking van hoge grassen (met name Duinriet) is beperkt, < 10%;
- Aaneengesloten oppervlakte van het type tenminste 100 m².

4. Bijdrage van gebieden

Verspreiding binnen Nederland: Het habitatype komt voor in alle kustduinen, van Zeeuws-Vlaanderen (Verdronken Zwarte Polder) tot Rottumerplaat.

Verspreidingskaart vochtige duinvalleien

Huidig voorkomen en Natura 2000: Het habitatype is fraai ontwikkeld (met aanwezigheid van alle subtypen) in het Waddengebied (Duinen en Lage Land Texel (2), Duinen Vlieland (3), Duinen Terschelling (4), Duinen Ameland (5) en Duinen Schiermonnikoog (6)). Ook komen goed ontwikkelde duinvalleien voor in het zuidwesten van Nederland (Westerschelde & Saeftinghe (122) (subtype B), Manteling van Walcheren (117) (subtypen A en B), Kop van Schouwen (116) (subtypen A t/m C), Grevelingen (115) (subtype B), Duinen Goeree & Kwade Hoek (101) (subtypen A t/m C) en Voornes Duin (100) (subtypen A en B)). In de Hollandse vastelandsduinen is het habitatype op een aantal plaatsen goed ontwikkeld, zoals in Meijendel en Berkheide (97) (subtypen A en D), Kennemerland-zuid (88) (subtypen A, B, D) en Noordhollands Duinreservaat (87). Vermeldenswaardig is verder het voorkomen van goed ontwikkelde vormen in de Vogelrichtlijn-gebieden Lauwersmeer (8) en Veerse Meer (119).

H2190A vochtige duinvalleien (open water): relatieve bijdrage van Natura 2000 gebieden

Natura 2000 gebied	Habitat code	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
Duinen en Lage Land Texel	H2190A	++	++	(1) Opp. >15% én bijzondere kwaliteit
Duinen Ameland	H2190A	+	+	(1) Opp. 2-15%
Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2190A	+	+	(1) Opp. 2-15%
Duinen Schiermonnikoog	H2190A	+	+	(1) Opp. 2-15%
Duinen Terschelling	H2190A	+	++	(1) Opp. 2-15% (2) breidt uit naar >15%
Kennemerland-Zuid	H2190A	+	+	(1) Opp. 2-15%
Kop van Schouwen	H2190A	+	+	(1) Opp. 2-15%
Meijendel & Berkheide	H2190A	+	+	(1) Opp. 2-15%
Noordhollands Duinreservaat	H2190A	+	+	(1) Opp. 2-15%
Voornes Duin	H2190A	+	+	(1) Opp. 2-15%
Zwanenwater & Pettemerduinen	H2190A	+	+	(1) Opp. 2-15%
Coepelduynen	H2190A	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit
Duinen Den Helder en Callantsoog	H2190A	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit
Duinen Vlieland	H2190A	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit
Manteling van Walcheren	H2190A	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit

H2190B vochtige duinvalleien (kalkrijk): relatieve bijdrage van Natura 2000 gebieden

Natura 2000 gebied	Habitat code	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
Duinen en Lage Land Texel	H2190B	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen Schiermonnikoog	H2190B	++	++	(1) Bijzondere kwaliteit
Duinen Terschelling	H2190B	++	++	(1) Bijzondere kwaliteit
Grevelingen	H2190B	++	++	(1) Opp. >15% én bijzondere kwaliteit
Voornes Duin	H2190B	++	++	(1) Opp. >15% én bijzondere kwaliteit
Duinen Ameland	H2190B	+	+	(1) Opp. 2-15%
Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2190B	+	+	(1) Opp. 2-15%
Duinen Vlieland	H2190B	+	+	(1) Opp. <2% goede kwaliteit
Kennemerland-Zuid	H2190B	+	+	(1) Opp. 2-15%
Kop van Schouwen	H2190B	+	+	(1) Opp. 2-15%
Krammer-Volkerak (zoet)	H2190B	+	+	(1) Opp. 2-15%
Manteling van Walcheren	H2190B	+	+	(1) Opp. 2-15%
Noordhollands Duinreservaat	H2190B	+	+	(1) Opp. 2-15%
Noordzeekustzone	H2190B	+	++	(1) Opp. 2-15% (2) breidt uit naar >15%
Waddenzee	H2190B	+	+	(1) Opp. 2-15%
Duinen Den Helder en Callantsoog	H2190B	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit
Krammer-Volkerak (zout)	H2190B	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit
Meijendel & Berkheide	H2190B	-	+	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit (2) Van matige naar goede kwaliteit en uitbreiding opp. naar 2-15%
Solleveld	H2190B	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit
Westerschelde & Saefinghe	H2190B	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit

H2190C vochtige duinvalleien (ontkalkt): relatieve bijdrage van Natura 2000 gebieden

Natura 2000 gebied	Habitat code	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
Duinen Ameland	H2190C	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen Terschelling	H2190C	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen Vlieland	H2190C	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen en Lage Land Texel	H2190C	+	+	(1) Opp. 2-15%
Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2190C	+	+	(1) Opp. 2-15%
Duinen Schiermonnikoog	H2190C	+	+	(1) Opp. 2-15%
Kop van Schouwen	H2190C	+	+	(1) Opp. 2-15%
Noordhollands Duinreservaat	H2190C	+	+	(1) Opp. 2-15%
Duinen Schoorl	H2190C	+	+	(1) Opp. 2-15%
Zwanenwater & Pettemerduinen	H2190C	+	+	(1) Opp. 2-15%
Duinen Den Helder en Callantsoog	H2190C	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit

H2190D vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten): relatieve bijdrage van Natura 2000 gebieden

Natura 2000 gebied	Habitat code	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
Duinen Ameland	H2190D	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen en Lage Land Texel	H2190D	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit

Natura 2000 gebied	Habitat code	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
Duinen Schiermonnikoog	H2190D	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Zwanenwater & Pettemerduinen	H2190D	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Duinen Terschelling	H2190D	+	+	(1) Opp. 2-15%
Kennemerland-Zuid	H2190D	+	+	(1) Opp. 2-15%
Meijendel & Berkheide	H2190D	+	+	(1) Opp. 2-15%
Noordhollands Duinreservaat	H2190D	+	+	(1) Opp. 2-15%
Duinen Den Helder en Callantsoog	H2190D	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit
Duinen Vlieland	H2190D	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends: In de Hollandse vastelandsduinen is het habitatype in de loop van de afgelopen decennia sterk achteruit gegaan. Oorzaken zijn verdroging door waterwinning en struweelvorming en verzuring door voorgezette successie. In de Hollandse vastelandsduinen zijn weinig goede voorbeelden overgebleven van de duinvalleien van dit habitatype. De soortensamenstelling heeft hier sterk te lijden onder de verdroging, struweelvorming en verzuring.

Recente ontwikkelingen: In de afgelopen periode tekent zich een positieve trend af, maar de gestelde streefdoelen voor het herstel worden meestal nog niet gehaald. Er zijn inmiddels op veel plaatsen maatregelen genomen om begroeiingen van jonge duinvalleien te herstellen. Dit heeft voor een aantal typische soorten al geleid tot nieuwe groeiplaatsen. Van groot belang is de spontane ontwikkeling van zeer soortenrijke primaire duinvalleien van subtype B ten zuiden van de pier bij Ilmuiden. Dit is een unieke situatie in de Hollandse vastelandsduinen.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: subtypen A, B en C: gunstig; subtype D: matig ongunstig

Het verspreidingsgebied van de duinvalleien is qua omvang weliswaar stabiel, maar in de loop van de 20^e eeuw in de Hollandse vastelandsduinen sterk uitgedund.

Beoordelingsaspect oppervlakte: subtypen A, B en C: gunstig; subtype D: matig ongunstig
De oppervlakte van het habitatype is sinds de jaren 1950 achteruitgegaan.

Beoordelingsaspect kwaliteit: subtypen A, C en D: gunstig; subtype B: matig ongunstig

1. Typische soorten: Veel typische soorten zijn in de loop van de afgelopen decennia achteruit gegaan, en grotendeels verdwenen uit de Hollandse vastelandsduinen.

2. Structuur en functie: De ecologische condities zijn momenteel met name onvoldoende in de Hollandse vastelandsduinen om het behoud van de duinvalleien te verzekeren.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: subtypen A, C en D: gunstig; subtype B: matig ongunstig

Het toekomstperspectief is voor de meeste subtypen van dit habitatype gunstig. Dit is zo vanwege de vele inspanningen die de laatste jaren geleverd zijn op gebied van herstel van duinvalleien.

Voor de kalkrijke duinvalleien is het echter nog onduidelijk of het habitatype overal in goede staat hersteld kan worden. Met name in de Hollandse vastelandsduinen komen sommige typische soorten niet terug, doordat er geen of te weinig restpopulaties in de nabijheid te vinden zijn. Het is nog wel zaak de hydrologie daar beter op orde te krijgen. Er spelen nog allerlei knelpunten in samenhang met andere belangen overal in de binnenduintrand (bebouwing) en in de specifieke gebieden (drinkwaterwinning).

Een mogelijke, maar nog niet goed in te schatten bedreiging vormt de verwachte zeespiegelstijging. Hierdoor kunnen de waterstanden in duinvalleien in de toekomst zodanig gaan stijgen dat soortenrijke begroeiingen als het ware 'verzuipen'.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Voor een gunstige staat van instandhouding is een verspreiding over het gehele duingebied en een oppervlakte van tenminste 1.000 ha goed ontwikkeld habitatype vereist. Alle subtypen dienen tenminste 10% van het goed ontwikkelde oppervlakte in te nemen.

Oordeel: Voor subtypen A en C: gunstig; voor subtypen B en D: matig ongunstig

Aspect	1994	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Oppervlakte	gunstig	gunstig
Kwaliteit	gunstig	gunstig
Toekomst-perspectief	gunstig	gunstig
Beoordeling Svl	gunstig	gunstig

Subtype A: Vochtige duinvalleien (open water)

Aspect	1994	2004
Verspreiding	matig ongunstig	gunstig
Oppervlakte	matig ongunstig	gunstig
Kwaliteit	zeer ongunstig	matig ongunstig
Toekomst-perspectief	zeer ongunstig	matig ongunstig
Beoordeling Svl	zeer ongunstig	matig ongunstig

Subtype B: Vochtige duinvalleien (kalkrijk)

Aspect	1994	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Oppervlakte	gunstig	gunstig
Kwaliteit	gunstig	gunstig
Toekomst-perspectief	gunstig	gunstig
Beoordeling Svl	gunstig	gunstig

Subtype C: Vochtige duinvalleien (ontkalkt)

Aspect	1994	2004
Verspreiding	matig ongunstig	matig ongunstig
Oppervlakte	matig ongunstig	matig ongunstig
Kwaliteit	gunstig	gunstig
Toekomst- perspectief	gunstig	gunstig
Beoordeling Svl	matig ongunstig	matig ongunstig

Subtype D: Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)